

Posudek diplomové práce

Posudek vedoucí práce

Autorka práce: Bc. Jana Stručovská

Název práce: Pohádky jako literární žánr překračující hranice kultur a jazyků. K symbolice vybraných motivů a jejich ztvárnění ve vybraných německých a českých kulturách

Studijní obor: učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní školy a střední školy
anglický jazyk – německý jazyk

Datum odevzdání: červenec 2018

Celková charakteristika práce

Diplomová práce Jany Stručovské se věnuje literárně vědné oblasti, kterou tvoří teoretické pojednání o žánru pohádky a následná komparace dvou německo-českých párů pohádek. Literárněvědné bádání je doplněno také pohledem psychologie a pedagogiky, což zcela odpovídá skutečnosti, že práce je předkládána na Pedagogické fakultě UK. První srovnávanou dvojici tvoří pohádka bratří Grimmů *Die weiße Schlange* a *Zlatovláska* od Karla Jaromíra Erbena; v pořadí druhý komparovaný pár sestává z pohádkového příběhu *Frau Holle* opět od Jakoba a Wilhelma Grimma na straně jedné a pohádky *O dvanácti měsíčkách* od Boženy Němcové na straně druhé.

Struktura a provedení práce

zcela odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci: se skládá z úvodu, hlavní části (části teoretické a teoreticko-analytické), závěru, resumé, seznamu literatury a příloh; je sepsána v českém jazyce, resumé je vypracováno v němčině. Jednotlivé kapitoly se vyznačují logickým členěním a pečlivým vypracováním. Předkládaná bádání jsou po stylistické stránce velmi pěkně vypracovaná. Jazyková úroveň německého resumé odpovídá absolventské úrovni magisterského studia. Práce má celkem 89 stran textu; přílohy na stranách 90 – 96 korespondují s daným tématem: Jana Stručovská mezi ně zařadila podobizny autorů, dále titulní stránku 3. německého vydání pohádek bratří Grimmů ilustrovaných Ludwigem Grimmem, nejmladším bratrem Jakoba a Wilhelma, a dále ilustrace komparovaných pohádek, které jsou sebrané z různých vydání.

Komentáře k jednotlivým částem práce

V úvodu práce diplomantka mj. zmiňuje svůj dlouhodobý zájem o pohádku, neboť se tímto žánrem – byť z jiného úhlu – pohledu zabývala již v bakalářské práci. Předmět bádání její diplomové práce tvoří nejen porovnání příběhů jako takových, ale zejména komparace zvířecích motivů, motivů jídla, dále motivů mocenských, generačních a genderových. Východiskem předkládaných analýz je německojazyčná varianta pohádek. Diplomantka si jako cíl stanovila „odpovědět na otázku, do jaké míry byly pohádky bratří Grimmů převzaty a modifikovány“ (str. 10) ze strany českých literátů.

Úvodní teoretická část přináší celkový přehled o zkoumaném žánru, krátce se zabývá, jak již bylo zmíněno výše, zkoumáním pohádek z pohledu psychologie a pedagogiky. Blíže se zastavuje u bádání literární vědy, zahrnuje také aspekt dějin literatury a zaměřuje se na německou a českou pohádku 19. století. Tato část práce obsahuje také literární medailony autorů a výklad symboliky vybraných motivů.

Na teoretické části práce si cením zejména syntetického pohledu shrnujícího základní poznatky interdisciplinárního výzkumu daného žánru a cíleného zaměření na pohádku 19. století. Chtěla bych ocenit i více než velmi dobrou orientaci diplomantky v bohemistických a dalších bádáních, jež Janu Stručovskou dovedly za hranice její oborové kombinace, kterou je německý jazyk v kombinaci s jazykem anglickým.

Charakteristickým rysem teoreticko-analytické části je precizní a jasně strukturovaná analýza, v níž se Janě Stručovské podařilo skloubit dějovou linku s pohádkovými funkcemi zpracovanými podle Vladimíra Proppa a s výkladem symboliky motivů. Detailní rozbor je velmi pěkně shrnutý v bohatě komentovaných tabulkách, které se staly součástí facitů komparací jednotlivých pohádkových párů.

Ve facitu věnovaném dvojici pohádek *Die weiße Schlange – Zlatovláska* diplomantka zmiňuje Erbenovu věrnost předloze bratří Grimmů, avšak zároveň uvádí větší motivickou rozpracovanost motivů zvířat. Jana Stručovská správně uvádí, že se Erben ve srovnání s Grimmy

- více věnuje prohloubení mocenského konfliktu mezi starým králem a Jiříkem, k němuž využívá motivu koně a ptáčků,
- a zvířecí motivy komplexněji zapracovává do celkové do kompozice příběhu, která se tak – z pohledu využití zvířecích motivů – stává prakticky symetrickou. Na rozdíl od verze bratří Grimmů se u Erbena zvířecí motivy objevují také v závěrečných fázích pohádky: v řešení situace, kdy má Jiřík rozpoznat, která z přítomných panen je Zlatovláska, a naposledy v okamžiku, kdy král hrozí Jiříkovi šibenicí.

Ve facitu věnovaném pohádkové dvojici *Frau Holle – O dvanácti měsíčkách* diplomantka konstatuje bohatší rozpracování mocenských a generačních motivů v pohádce Boženy Němcové a poté rozdílnost v pojetí motivů jídla v obou komparovaných pohádkách.

- Rozpracovanost mocenských i generačních konfliktů u Boženy Němcové bylo možné očekávat již na základě analýzy titulu příběhu *O dvanácti měsíčkách* (tituly všech pohádek, které jsou v diplomové práci představeny, Jana Stručovská pouze klasifikuje a dále se jimi již nezabývá). Diplomantka správně rozděluje mocenské konflikty na spory, které se odehrávají v nadpřirozeném světě, v pozemském světě a konečně na vztahy mezi postavami, které tyto světy reprezentují.

- Diplomantka popisuje motivy jídla v české verzi jako pragmatické, tj. více spojené se životem lidí, zatímco ve verzi bratří Grimmů je obsahově posouvá blíže k motivům kouzelným. Zde je nutné podotknout, že kouzelnými jsou – v závislosti na svém původu – v obou případech, liší se jejich další funkce v příběhu.

Závěrečné shrnutí je reprezentativním přehledem všech kapitol i rekapitulací výsledků zkoumání. Srovnání česko- a německojazyčných pohádek rozšiřuje o porovnání využití zkoumaných motivů u Karla Jaromíra Erbena a Boženy Němcové. Z komparace vyplývá Erbenova věrnost předloze bratří Grimmů, zatímco pohádka Boženy Němcové se vyznačuje takovou autorskou volností, která u českých čtenářů propojení obou pohádek ani neasociuje. (Tyto teze jsou v oblasti zkoumání českých pohádek známé; komparaci pohádkových motivů za strany diplomantky tak lze vnímat jako další doložení známého faktu metodou podrobné analýzy.) V závěrečných shrnutích Jana Stručovská věnuje odpovídající prostor také výsledkům motivického bádání: v hierarchii zkoumaných motivů patří nejvyšší místo motivům mocenským, do nichž se ostatní motivy více či méně promítají. Tento poznatek je sice diplomantkou zmíněn jen okrajově, avšak i přesto jej lze vnímat jako velmi podnětný.

Celkové hodnocení práce

Diplomovou práci Jany Stručovské považuji za obsahově i formálně velmi zdařilou a doporučuji ji k obhajobě.

Otázky a podněty k diskuzi u obhajoby

1. Jaký moment zkoumání pohádek je pro Vás obzvlášť zajímavý z pohledu zkoumání literární vědy a psychologie?
2. Která z komparací pro Vás byla obtížnější a proč? Odpovídala obtížnost srovnání Vašim očekáváním?

Odolena Voda, 31. 8. 2018

PhDr. Tamara Bučková, Ph.D.